

Gör inte om våra misstag

På natten onsdagen den 20 december gick mer än en miljon människor ut på Buenos Aires gator och demonstrerade, bland annat genom att slå på kastruller. Aktionen följdes upp drygt en vecka senare.

Foto: DANIEL LUNA/AP

Cristina Feijóo och Lucio Salas Oroño skriver brev till Sverige

Vi är två argentinska författare som levde i exil i Sverige under den senaste militärdiktaturen och som är djupt tacksamma gentemot Sverige och dess folk för den vänliga behandlingen under de åren.

Vi vänder oss till er för att informera om de senaste händelserna i Argentina. Det som gläder oss i dag är att det inte bara handlar om vanliga argentinares död utan även om slutet för det neoliberala barbari som under mer än ett årtionde har fört oss mot avgrunden. Vi tror att det finns något att lära av fallet Argentina, eftersom tragedin inte orsakades av utomjordingar utan av historiska och mänskliga faktorer.

Hur kunde vi hamna i en situation där hälften av den argentinska befolkningen befinner sig på gränsen till hungersnöd?

Låt oss påminna om att det i Argentina bor tusentals ättlingar till svenskar och andra skandinaver som tog Argentina till sitt hjärta just därför att landet var "världens lada". Jordens bördighet och hårt arbete skapade välstånd.

Den tidens Argentina, i början av 1900-talet, fanns bland världens tio största exportörer av föda, och med första världskriget startade en industri-

liseringsprocess som till seklets mitt hade förvandlat landet till en blygsam industriexportör. Parallellt utvecklades ett brett socialt nät av fackföreningar, kollektiva försäkringssystem samt stads- och lantbrukskooperativ.

Det argentinska folket och dess ekonomiska potential urbaniserades snabbare än vad som skedde i övriga latinamerikanska länder. Runt 1930 var Argentinas BNP lika stor som de nio andra sydamerikanska ländernas tillsammans. Argentina exporterade mer än alla dessa tillsammans, ägde fler järnvägar, bilar, telefonledningar etcetera. Ett obligatoriskt och kostnadsfritt utbildningssystem gjorde att analfabetismen i mitten av 1900-talet var nästan utrotad. Universiteten fungerade också som vetenskapliga och teknologiska autonoma forskningscentrum.

Buenos Aires, vår huvudstad, producerade hälften av alla texter som publicerades på spanska (i dag är vi sexa eller sju i världen), **Bernardo Hous sey** och **Alejandro Leloir** fick Nobelpris i vetenskap och av vårt kulturella klimat föddes **Jorge Luis Borges** och **Julio Cortázar**. Observera: detta var inte paradiset, men det var en nation som levde under "tolerabla orättvisor" (för att citera den liberala filosofen **John Rawl**).

30-talskrisens återverkningar på den internationella marknaden, USA:s blockader och ekonomiska sanktioner (Argentina behöll neutraliteten under de två världskrigen trots att Nordamerika tryckte på) fick den argentinska utvecklingen att tappa fart. Det gick inte bättre för de latinamerikanska länder som valde sida. De förlorade tusentals unga män i Europa, men Marshallplanen utvidgades aldrig, trots löften, till Latinamerika.

Hela regionen började lida av allvarliga sociala konflikter och situationen försämrades när i-länderna återinförde protektionistiska barriärer. Argentina började få problem med att skaffa den nödvändiga valutan för att importera maskiner och verktyg - förutsättningen för ett kvalitativt hopp i den inhemska industrialiseringsprocessen.

Eftersom det argentinska folket var berett att försvara sin "välfärd" blev motståndet hårt i början av 1970-talet, vilket resulterade i en hetsjakt på "extremister" som slutade med mer än 30 000 döda eller försvunna, bland dessa våra svenska kamrater **Svante Grände** och **Dagmar Hagelin**. Våra egna liv räddades tack vare arbetande och intellektuella svenskar solidaritet. En av dem var den store internationalisten **Olof Palme** som i dag hedras på ett torg i Buenos Aires.

Vi kom tillbaka till Argentina i december 1983, strax efter det att demokratin återinförts. Landet led svårt i sviterna efter diktaturen. Genom tillämpningen av ultraliberala recept hade dörrarna öppnats för all import, medan militärerna hade exporterat sina tortyr- och försvinnandemetoder till

andra latinamerikanska länder (El Salvador, Honduras, Guatemala, Nicaragua). Industrin var illa tilltygad.

Den nya demokratin föddes i svaghetens tecken: militärjuntorna dömdes för sina talrika brott men lämnades kort därefter i frihet tack vare egna påtryckningar från militären och dess finansiära allierade.

Till sist blev det än en gång "nationens räddare" som ryckte in. Denna gång bar de inte uniform - men de stöddes av internationella kreditorganisationer, särskilt Internationella valutafonden, IMF. Argentina blev IMF:s monsterelev; peson kopplades direkt till dollarn och landets totala ekonomiska öppenhet framhölls som exempel. Dess villkorlösa beroende av USA belönades med titeln "extra Natoallierad". Förmodligen var det bara Kina som växte snabbare än Argentina.

Eliten byggde jättelika boningar, pendlade mellan sina Mercedes, sina terrängjeepar och sina fantastiska yachter. I skuggorna skymtade ett mer och mer marginaliserat folk, som i början fortfarande klämde sig in i den fallfärdiga kollektivtrafiken på väg till sina arbeten, arbeten som betalades sämre och sämre eftersom den neoliberal teorin sade att vi måste konkurrera med de "virtuella" kinesiska lönerna.

Nedrustningen av det sociala skyddssystemet var totalt; det offentliga pensionssystemet fördes över till privata pensionsfonder som var beroende av den internationella marknaden. Minimigränsen för pensionerna, som till 80 procent utgår till friställda arbetare, sänktes till 150 dollar i månaden - vilket innebär en sjundedel av existensminimum; grundlönerna "flexibiliserades" tills de nådde snäppet över detta belopp. Kooperativen gick i konkurs och den berömda "kapitalmarknaden" - börsen i Buenos Aires - tömdes på grund av försäljningen av företag med inhemskt kapital till utländska grupper som noterar sina aktier i London eller New York.

Bolagen i offentliga sektorn privatiserades till skamliga priser: de betalades med argentinska värdepapper som värderades till en femtedel av sitt reella värde, men regeringen godtog dem till 100 procent av värdet. För att kunna fortsätta festen för det rika fåtalet skuldsatte sig Argentina med 150 000 miljoner dollar. Av "ren tillfällighet" finner vi samma belopp på det fåtalets bankkonton utomlands.

Även då, med de så kallade slumområdena norr och söderut i landet, fortsatte Argentina att fungera. Den kritiska gränsen nåddes då ungefär 20 procent av den ekonomiskt aktiva befolkningen föll offer för den öppna

arbetslösheten i ett system där det aldrig har funnits någon arbetslöshetskassa eftersom man aldrig haft högre arbetslöshet än 3-4 procent.

Till dessa 20 procent kom upp till 25 procent deltidsarbetslösa - vilket ledde till att hälften av Argentinas barn hamnade på gränsen till fattigdom och hungersnöd. Regeringen, folkvald under namnet Allians för arbete, Hälsa och utbildning (när våra politiker ljuger har de inga gränser), tänkte enbart på att betala de utländska ockrarskulderna; enligt dess mening fattades det bara ett "klick" för att argentinarna skulle börja konsumera.

Det blev inget "klick". Ministern **Cavallo** - upphovsman till 1 peso=1 dollar och en IMF-hjälte som för inte så länge sedan tog 50 000 dollar i arvode för att tala om "det argentinska undret" - tvingades avgå. Presidenten **De la Rúa** gjorde motstånd några timmar, vilket kostade sju liv i Plaza de Mayo (utanför regeringsbyggnaden), att läggas till de tjugo som gick åt under manifestationer över hela landet. Då, på natten onsdagen den 20 december, reste sig de bedövade argentinarna. Bara i Buenos Aires, med 2,7 miljoner invånare, gick mer än en miljon människor ut på gatorna med kastruller och annat som lät. Pressen kallade fenomenet "medelklassens uppror" - det bör tilläggas att i den nya märkliga argentinska sociologin tillhör alla som har lyckan att ha ett jobb medelklassen. Resten är marginella.

Och de marginella angrep nästa dag: började med att stjäla mat och slutade med att plundra vad som helst som kunde säljas eller bytas mot föda. Det var ingen vacker syn: när man hamnat i social upplösning bryts alla ingångna kontrakt och pakter och det är inte alltid folket visar sin bästa sida. Man såg hemiska sammanstötningar mellan fattiga människor.

Vems var ansvaret för att situationen kunnat bli så extrem? Vi ber ödmjukt våra svenska landsmän - Sverige är vårt andra land - att inte döma offren utan gärningsmännen; att de som har en tro ska tillägna offren en bön och de som inte har det i sina hjärtan ska hylla dessa som blev så brutalt behandlade av polisen då de bara försökte få behålla den allra sista biten av den värdighet som hör till den mänskliga rasen.

Kära svenskar, ni har också en uppgift framför er. Backa inte mer, tillåt inte att man tar ifrån er välfärden som föregående generationer lämnat i arv. Tro inte på den neoliberala globaliseringens sirener; kämpa för en "allmansvärld" som öppnar möjligheter för alla. Och minns argentinarnas smärta och, varför inte, vår stolthet över att ha rest oss ur dvalan och förhind-rat, om än bara för ett ögonblick, den sociala massakern.

Vi vet inte vad ödet för med sig; den nya regeringen har alltför många kända ansikten som tyvärr inte relateras till ärlighet. Men något har hänt, något som har grävt ner den terror som den senaste diktaturen lämnade efter sig. Vi har återvunnit en vetskap som vi en gång fick av en illuster argentinare, **Che Guevara**: "Om nutiden är kamp, är framtiden vår."

Alla former av materiell solidaritet är i dag nödvändiga och välkomna via de organisationer ni litar på.

Men det viktigaste finns i era hjärtan: tillåt er själva att dela andras smärta; att befästa pakten mellan dem som vägrar att lämna idén om att samhället är till för alla och envar.

Vi, stackars svärmare, trodde att "sånt händer bara i Afrika", och odlade det dumma högmodet att tro oss immuna mot det sociala sönderfallet. För er och era barn måste "du fria" i nationalsången få fortsätta att vara sanning.

Cristina Feijóo
Lucio Salas Oroño

Författare, Argentina. Feijóo fick nyligen Argentinas viktigaste litteraturpris, Premio Clarín Novela 2001.

Översättning: **Andrea Macchiavelli**